

ՄԱՍ I

ՀՀ ԳԱՍ Հ. ԱՃԱՌՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԼԵԶՎԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 2020 Թ. ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Ա. ԿԱՐԵՎՈՐԱԳՈՒԹՅՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

2020 թ. ընթացքում լեզվի ինստիտուտում զգալի արդյունքներ են ձեռք բերվել հայերենի բառապաշարի ուսումնասիրության ուղղությամբ: Հետազոտությունները ընդգրկել են ինչպես հնդեվրոպական բառաշերտը, հայերենի զարգացման տարբեր փուլերն ու դրսևորումները, այնպես էլ բառապաշարի ուսումնասիրությանն առնչվող բոլոր հիմնահարցերը:

«Արդի արևելահայերենի և արևմտահայերենի ուսումնասիրման և կանոնարկման խնդիրներ» թեմայի շրջանակում պարզաբանվել են օտարալեզու եզրույթների հայերեն թարգմանության սկզբունքները, քննվել են տերմինաբանության հարցեր, դիտարկվել բառերի թեմատիկ խմբեր:

«Հայ բարբառների ուսումնասիրություն» թեմայի շրջանակում կազմվել են ՀՀ Կոտայքի մարզի բնակավայրերի լեզվական բնութագրերը, որոշվել և մեկնաբանվել խոսվածքների բարբառային պատկանելությունը, այլև խառը տիպի խոսվածքների ձևավորման ուղիները և յուրահատկությունները՝ ըստ Կոտայքի մարզի բարբառային միավորների: Հետազոտությունների արդյունքներն ամփոփվել են «Հայաստանի Հանրապետության բարբառային համապատկեր. Գիրք 2. Կոտայքի մարզ» աշխատության մեջ, գիտական հոդվածներում:

«Հայոց լեզվի պատմական զարգացման հարցեր» թեմայի շրջանակում առանձնացվել և մեկնաբանվել են գրաբարում չավանդված, բայց Ղարաբաղի բարբառում հնդեվրոպական ծագում

ենթադրող բառերը, հնարանությունները: Ազաթանգեղոսի «Հայոց պատմություն» երկի բառապաշարի դիտարկմամբ առանձնացվել են գրաբարյան օրինաչափություններից շեղվող, բարբառային բառերն ու բառաձևերը, փաստվել է դրանց առնչությունը ժամանակի բարբառներին: Դիտարկվել է թարգմանական գրականության մեջ լատիներենի ազդեցությունը, պարզաբանվել են նորաբանությունների ձևավորման սկզբունքները, կադապարները: Հետազոտությունների արդյունքներն ամփոփվել են «Հայոց լեզվի պատմության հարցեր» ժողովածուում, գիտական հոդվածներում:

Բ. ԲԱԶԱՅԻՆ ՏԻՆԱՆՄԱՎՈՐՄԱՄԲ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

«Արդի արևելահայերենի և արևմտահայերենի ուսումնասիրման և կանոնարկման խնդիրներ» թեմայի շրջանակում առանձնացվել են արևմտահայ մամուլում արձանագրված նորաբանությունները, որոնք խմբավորվել են ըստ մշակված սկզբունքների: Ուսումնասիրվել է Հալեպի խոսակցական լեզուն, մասնավորապես դիտարկվել է արաբերենի ազդեցությունը սիրիահայերի խոսակցական լեզվի վրա: Քննվել է գրական արևմտահայերենի ձևաբանական կառուցվածքը. արդի լեզվաբանության մեջ մշակված ճշգրիտ մեթոդների կիրառմամբ դիտարկվել են արևմտահայերենի նորագույն փուլի հոլովման համակարգի փոփոխությունները: Ներկայացվել են արևմտահայերենի գրական և խոսակցական տարբերակների առանձնահատկությունները:

Դիտարկվել են հայերենի շարահյուսական մակարդակում առկա փոխառություններն ու օտարաբանությունները, շարահյուսական նորմի շրջանակում քննվել շարահյուսական կապակցության միջոցների կիրառությունները:

Հետազոտություններ են կատարվել աշխարհաբարի բառակազմության պատմական հիմքերի բացահայտման ուղղությամբ: Շարունակվել են հայերենի բժշկագիտական (ուրոլոգիա) և հասա-

րակական գիտությունների տերմինաբանությանը վերաբերող ուսումնասիրությունները, քննվել է պատմական համանունությունը «հագուստ» իմաստային դաշտում:

Ընթանում են նորաբանությունների բառարանի կազմման աշխատանքները. հրատարակվել է «Նոր բառեր» շարքի Ե պրակը: «Արդի հայերենի համապարփակ բառարան»-ի երեք հատորները առաջիկայում կներկայացվեն համացանցում:

Հետազոտությունների արդյունքները ամփոփվել են մենագրության մեջ և շուրջ երկու տասնյակ գիտական հոդվածներում:

«Ընդհանուր ու համեմատական և կիրառական լեզվաբանության հարցեր» թեմայի շրջանակում քննվել են թվային տեխնոլոգիաներին և լեզվի ուսումնասիրությանն առնչվող նորագույն ուղղությունները. թվային նոր տեխնոլոգիաների փոխհարաբերության համատեքստում ներկայացվել են լեզվի դերը, զարգացման միտումներն ու փոփոխությունները: Շարունակվել է հայ-իրանական և հայ-կովկասյան բառային զուգաբանությունների քննությունը, կատարվել են բառաքննական և ստուգաբանական ճշգրտումներ ու լրացումներ: Ներկայացվել են Ստ. Մալխասյանցի «Հայերեն բացատրական բառարան»-ում վկայված արաբերեն փոխառությունների բառիմաստային ու գործառական առանձնահատկությունները:

Քննվել են նաև կիրառական և համակարգչային լեզվաբանությանն առնչվող խնդիրներ, հետազոտվել գրաբարի չթեքվող խոսքի մասերը: Շարունակվել են համաբարբառների կազմման աշխատանքները և հայերենի փորձառական հնչյունաբանությանը վերաբերող հետազոտությունները: Արդյունքներն ամփոփվել են մենագրության մեջ, շուրջ երկու տասնյակ հոդվածներում (մեկը՝ արտերկրում):

«Հայ բարբառների ուսումնասիրություն» թեմայի շրջանակում քննվել են բարբառային հայերենի դերանվանական և բայական համակարգերին առնչվող մի շարք խնդիրներ, կազմվել է Սասունի բարբառի ընդհանուր բնութագիրը: Դիտարկվել են արևելյան խմբակցության բարբառների բառապաշարի լեզվամտածո-

դրության առանձնահատկությունները, ինչպես նաև լեզվամտածողության տարբերություններով պայմանավորված դարձվածային տարբերակները: Ներկայացվել են բարբառային հայերենի բառապաշարի բառակազմական հետաքրքրական իրողություններ: Հետազոտվել է «բուսանուններ» իմաստային խմբի բառաշերտը: Կատարվել է Նախիջևանի տարածքի բարբառների համեմատական քննություն, կազմվել են Նախիջևանի հայ բնակավայրերի ցանկը՝ ըստ բարբառների և խոսվածքների, բարբառագիտական քարտեզներ, ձևավորվել է բարբառային համապատկերը: Պարզվել և մեկնաբանվել են Հյուսիսային Գողթնի միջբարբառի հնչյունական և ձևաբանական հատկանիշները, ուսումնասիրվել է Համշենի բարբառի՝ Գուդաուտի շրջանի խոսվածքների բառապաշարը: Հետազոտությունների արդյունքները ներկայացվել են մենագրության մեջ և ավելի քան երկու տասնյակ գիտական հրապարակումներում:

Շարունակվել են Հայերենի բարբառագիտական ատլասի նյութերի համալրման և թվայնացման աշխատանքները:

«Հայոց լեզվի պատմական զարգացման հարցեր» թեմայի շրջանակում շարունակվել է գրաբար-բարբառներ, միջին հայերեն-բարբառներ առնչությունների քննությունը. բացահայտվել են լեզվական հնագույն իրողություններ, բնութագրվել միջին հայերենի հնչյունաքերականական և բառապաշարային մի շարք հատկանիշներ: Համակողմանի քննվել է XIII դ. հիշատակարանների, միջնադարյան բժշկարանների, «Գիրք վաստակոց»-ի, XVIII դ. ձեռագիր բառարանների բառապաշարը: Դիտարկվել են մասնավորապես բժշկությանն ու ձիաբուժությանն առնչվող ավելի քան հարյուր տերմիններ, այդ թվում նաև՝ եզակի վկայությամբ բառեր ու բառաձևեր: Կարևոր արդյունք է արձանագրվել թարգմանական գրականության լեզուն ուսումնասիրելիս. մասնավորապես քննվել են Քոնայի միաբարակյան կենտրոնում ստեղծված երկերի բառապաշարում առկա 500 բառային միավորներ, որոնք վկայված չեն Նոր հայկազյան բառգրքում:

Հետազոտությունների արդյունքները հրապարակվել են մեկ տասնյակից ավելի հոդվածներում: Հրատարակվել է Գրիգոր Տաթևացու «Գիրք հարցմանց» երկի բնագրի փոխադրությունը:

Գ. ԹԵՄԱՏԻԿ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՄԲ ՄՏԱՑՎԱԾ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

Ամփոփվել են «Արագածոտնի մարզի բարբառային համապատկեր» թեմայի աշխատանքները: Ձեռք բերված բավականաչափ հարուստ նյութի մշակմամբ և գիտական վերլուծությամբ համակարգվել են հիշյալ մարզի բնակավայրերի վերաբերյալ ժողովրդագրական տեղեկությունները, դաստիարակվել է բարբառային նյութը, որոշվել են խոսվածքների բարբառային հատկանիշներն ու յուրահատկությունները, կազմվել են բառացանկեր: Հավաքված բարբառային նյութը գրառվել է բարբառային գիտական տառադարձությամբ:

Ճշգրտվել են մարզի բնակավայրերի ժողովրդագրական տվյալները, բարբառախոս համայնքների բարբառային և խոսվածքային պատկանելությունն ու յուրահատկությունները, կազմվել են բնակավայրերի բարբառային բնութագրերը, որոշվել է գործառող բարբառային հատկանիշների և բարբառային միավորների տարածման ընդհանուր պատկերը: Այդպիսով՝ ձևավորվել է Արագածոտնի մարզում բարբառային հայերենի գործառության արդի վիճակը ներկայացնող պատկերը, ճշգրտվել են բարբառային միջարք միավորների դրսևորումների յուրահատկությունները, պարզաբանվել բարբառային խոսքի գործառական հատկանիշները, որոշվել են լեզվի զարգացման միտումները, դիտարկվել են դրանք պայմանավորող գործոնները, նաև բարբառային բավականին հետաքրքրական մասնավոր իրողություններ:

«Հայերեն էլեկտրոնային սրբագրման համակարգ» թեմայի շրջանակում ուսումնասիրվել են լայնորեն տարածված օտարալեզու և հայալեզու առկա և գործող սրբագրման համակարգերը, առանձնացվել են տեքստերում առավել հաճախադեպ ուղղագրա-

կան և քերականական սխալները՝ սրբագրման համակարգի կազմության սկզբունքները կիրառելու համար, մշակվել են հայերեն էլեկտրոնային սրբագրման նոր համակարգի կազմության սկզբունքները, ներկայացվել են կառուցվածքն ու ընդգրկման ծավալը, սխալներն ուղղելու եղանակը, համակարգվել են այն բոլոր բառարանները, որոնց նյութը ընդգրկվել կամ պետք է ընդգրկվի սրբագրման համակարգի հիմք- շտեմարանում, մշակվել է բոլոր բառարանների բառարանային նյութը, կատարվել է ընդգրկվելիք բառապաշարի ձևային նկարագրություն (շուրջ 200000 գլխաբառ), կազմվել են ձևաբանական փոփոխությունների ենթարկվող բառերի հոլովման և խոնարհման հարացույցները, մշակվել է համապատասխան ծրագրաշարը: Հանրության լայն շրջանակներին հասանելի դարձնելու նպատակով սրբագրման համակարգը կգործի համացանցային առանձին կայքում՝ armspell.am վեբ հասցեի ներքո, որը գրանցված է որոնողական բոլոր համակարգերում:

«Հայերենի դերը և ուսուցման խնդիրները բազմալեզու միջավայրում» թեմայի շրջանակում ուսումնասիրվել են տեսական գրականությունը, քննվել են երկրորդ և օտար լեզվի ուսուցման սկզբունքները, լեզվի իմացության մակարդակների միջազգային չափանիշները, որոնց հիման վրա մշակվել և մշակվում են համապատասխան սկզբունքներ և չափանիշներ բազմալեզու միջավայրում հայերենի ուսուցման համար:

Դ. ԿԻՐԱՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

«Հայերենի բառակազմության ձևային նկարագրություն և համապատասխան էլեկտրոնային շտեմարանի ստեղծում» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակում իրականացվել է շտեմարանում ընդգրկվելիք բառապաշարի՝ շուրջ 150 000 բառերի ձևային նկարագրություն բառակազմական տեսանկյունից: Մշակվել են որոնողական համակարգի և շտեմարանը կիրառելու ուղեցույցները: Հանրության լայն շրջանակներին հասանելի դարձնելու նը-

պատակով շտեմարանը կգործի համացանցային առանձին կայքում՝ formlang.am վեբ հասցեի ներքո:

«Արդի արևելահայերենի և արևմտահայերենի ուսումնասիրման և կանոնարկման խնդիրներ» թեմայի շրջանակում հրատարակվել է «Նոր բառեր» շարքի Ե պրակը, որ պարունակում է շուրջ 1520 նորաբանություններ՝ բառերի բացատրությամբ և համապատասխան օրինակներով:

Քննվել են արդի բժշկագիտության տերմինների հայերեն ստառադարձության խնդիրներ:

«Հայոց լեզվի պատմական զարգացման հարցեր» թեմայի շրջանակում հրատարակվել է Գրիգոր Տաթևացու «Գիրք հարցմանց» երկի բնագրի փոխադրությունը:

Ե. ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

ՄԵՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐ, ԲԱՌԱՐԱՆՆԵՐ

1. Թեյյան Լ.Գ. (համահեղինակ), Արդի հայերենի բառապաշարը, Ե., 2020, 174 էջ:
2. Լեզու և լեզվաբանություն, 1 (22), Ե., «Լուսակն» հրատ., 2020, 110 էջ:
3. Լեզու և լեզվաբանություն, 2 (23), Ե., «Լուսակն» հրատ., 2020, 110 էջ:
4. Կատվալյան Վ.Լ., Հայաստանի Հանրապետության բարբառային համապատկեր. Գիրք 2. Կոտայքի մարզ, Ե., «Աստղիկ» հրատ., 2020, 500 էջ:
6. Ղուկասյան Ս.Վ., Առօրյա բառարան, «Վան Արյան» հրատարակչատուն-տպագրատուն, Ե., 2020, 397 էջ:
7. Նոր բառեր, պրակ Ե (կազմողներ՝ Գալստյան Ա.Ս., Գալըստյան Ս.Ա., Հակոբյան Ֆ.Ա., Հովսեփյան Գ.Գ., Սահակյան Ա.Գ., Մուշեղյան Ա.Հ.), Ե., «Գիտություն» հրատ., 2020, 175 էջ:
8. Ջահուկյանական ընթերցումներ: Ակադեմիկոս Գևորգ Ջահուկյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված հայերենագիտական

միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Ե., «Գիտություն» հրատ., 2020, 213 էջ:

ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ. ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆԵՐ

1. Լեզու և խոսք - 2: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Ե., 2020, 154 էջ:
http://language.sci.am/sites/default/files/lezow_ew_khosk_2.pdf
2. Արդի հայերենագիտության խնդիրներ: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Ե., ՀՀ ԳԱԱ Հ.Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտ, 2020, 195 էջ:
http://language.sci.am/sites/default/files/ardi_hayerenagitowtyan_kh_ndirnere_0.pdf

ԱՅԼ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

Գրիգոր Տաթևացի «Գիրք հարցմանց» (բնագրից փոխադրությունը՝ Ս. Գրիգորյանի), Ե., «Տիգրան Մեծ» հրատ., 2020, 1010 էջ:

ՀՈՂՎԱԾՆԵՐ

1. Առաքելյան Կ.Լ., Անվանի պատմաբանի բանասիրական պըր-պըտումները վերջին մենագրության մեջ, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, № 1, 2020, էջ 265-273:
2. Առաքելյան Կ.Լ., Հակամիջների ոճական կիրառությունը Նշան Պեշիկթաշյանի պատմվածքներում, Բանբեր հայագիտության, № 1, 2020, էջ 209-221:
3. Ասոյան Թ.Ա., Գրական ստեղծագործությունների ուսուցման մի քանի առանձնահատկությունների մասին, ԳՊՀ գիտական հոդվածների ժողովածու, № 9, 2020, «Արտագերս» հրատ., Ե., էջ 337-345:

4. Ասոյան Թ.Ա., Ղ. Ալիշանի երկերի լեզվական առանձնահատկությունները, ԳՊՀ գիտական հոդվածների ժողովածու, № 9, 2020, «Արտագերս» հրատ., Ե., էջ 30-36:
5. Ավետյան Ս. Ռ., Համաբանական փոփոխությունների երկու միտում արդի արևելահայերենի աորիստի հարացույցում (համաժամանակյա և տարաժամանակյա քննություն), Բանբեր Երևանի համալսարանի. Բանասիրություն, Ե., № 1, 2020, էջ 24-39:
6. Ավետյան Ս.Ռ., Մի շարք բարբառներում *nig* վերջավորության տարածումը որոշակի անկանոն բայերի վրա խմբային նմանության սկզբունքով, Հայագիտության հարցեր, № 1(19), 2020, ԵՊՀ հրատ., Ե., էջ 188-200:
7. Ավետյան Ս.Ռ., Արդի արևելահայերենի շեշտափոխական ձայնավորային հերթագայությունները (համաժամանակյա և տարաժամանակյա քննություն), Հայագիտության հարցեր, № 2(20), 2020, ԵՊՀ հրատ., Ե., էջ 206-219:
8. Ավետյան Ս.Ռ., Որքանո՞վ թեքական կամ կցական է հին հայերենի անվանական հոլովումը, Բանբեր Երևանի համալսարանի. Բանասիրություն, 2020, N 3, Ե., էջ 40-53:
9. Բառնասյան Ջ.Ա., Թումանյանի «Մուտասանը» հեքիաթը հայերենի տարբեր բարբառներով, Հովհ. Թումանյան-150. Հոբելյանական գիտաժողովի նյութեր, Ե., «Գիտություն» հրատ., 2020, էջ 125-131:
10. Բառնասյան Ջ.Ա., Մշո բարբառում գործառող դերանուններ (իմաստագործառական քննություն), Միջազգային գիտաժողովի զեկուցումներ, Ե., «Վարմ» հրատ., 2020, էջ 180-186:
11. Բարսեղյան Ա.Գ., Ներտեքստային կապը գուգորդման կանխենթադրույթի միջոցով, ԳՊՀ գիտական հոդվածների ժողովածու, № 8, 2020, «Արտագերս» հրատ., Ե., էջ 272-279:
12. Բարսեղյան Ա.Գ., Տեքստի կապակցման միջոցները Վ. Իսահակյանի «Հայրս» հուշագրական վեպում, «Լեզու և լեզվաբանություն», 2(23), Ե., «Լուսակն» հրատ., 2020, էջ 55-61:

13. Գևորգյան Գ.Գ., Հայերենագիտության զարգացման հեռանկարները Մոնղոլիայի Ժողովրդական Հանրապետությունում, Միջազգային գիտաժողովի զեկուցումներ, «Վարմ» հրատ., 2020, Ե., էջ 59-66:
14. Դալայան Ս.Ս., Հովհան Օձնեցու վիպական կերպարի համեմատական քննություն, Լրաբեր հասարակական գիտությունների №2 (659), «Գիտություն» հրատ., Ե., էջ 179-196:
15. Թեյլան Լ.Գ., Բառապատճենումները արդի հայերենի բառապաշարում, «Արդի հայերենի բառապաշարի զարգացման և կանոնարկման հիմնախնդիրներ». Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, ԵՊՀ, Հայոց լեզվի ամբիոն, 2020, Ե., էջ 65-85:
16. Թեյլան Լ.Գ., Շարահյուսագիտական մի քանի դիտարկում, «Լեզու և լեզվաբանություն», 1 (22), «Լուսակն» հրատ., 2020, Ե., էջ 38-47:
17. Խաչատրյան Հ.Ռ., Դիտարկումներ բարբառային հայերենում տան օժանդակ որոշ կառույցների անվանումների շուրջ, Միջազգային գիտաժողովի նյութեր, «Վարմ» հրատ., Ե., 2020, էջ 83-91:
18. Խաչատրյան Վ.Ս., Գոյականի հոգնակիակազմության որոշ հարցեր արդի հայերենում, ՀՍՊՀ «Լրաբեր», մաս III, «Ճարտարագետ», Ե, 2020, էջ 822-829:
19. Կատվայան Վ. Լ., Գեղարվեստական խոսքը իբրև բարբառային լեզվի ուսումնասիրության կարևոր աղբյուր, Հովհ. Թումանյան-150. Հոբելյանական գիտաժողովի նյութեր, Ե., 2020, էջ 230-238:
20. Կատվայան Վ.Լ., Մի քանի դիտարկում բարբառային հայերենի բառապաշարի մասին, Արդի հայերենի բառապաշարի զարգացման և կանոնարկման հիմնախնդիրներ, Ե., ԵՊՀ հրատ., 2020, էջ 75-94:
21. Կատվայան Վ.Լ., Փարպիի խոսվածքը, ԳՊՀ գիտական հոդվածների ժողովածու, № 9, 2020, Ե., «Արտագետ» հրատ., էջ 212-217:

22. Կատվայան Վ.Լ., Մակուի խոսվածքը Կոտայքի մարզում, Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր. Նվիրված Ա.Ա. Աբրահամյանի ծննդյան 100-ամյակին, Ե., Էդիթ Պրինտ, 2020, էջ 121-127:
23. Համբարձումյան Վ. Գ., Գրիգոր Նարեկացու բառապաշարի մի քանի բառի մեկնություն և ստուգաբանություն, Միջազգային հայագիտական գիտաժողովի նյութերի ժողովածու՝ նվիրված Պ. Խաչատրյանի ծննդյան 90-ամյակին», Վանաձոր, 2020, էջ 58-68:
24. Համբարձումյան Վ.Գ., Հովհ. Թումանյանի գեղարվեստական երկերում հայերենի տարբերակային ձևերի գործածության մասին, «Հովհ. Թումանյան–150 (Հոբելյանական գիտաժողովի նյութերի ժողովածու)», Ե., ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2020, էջ 432-439:
25. Համբարձումյան Վ.Գ., Անդրադարձ Թեոդորոս Քոթենաւորի երկերի բառապաշարին, «Էջմիածին», Գ, 2020, էջ 68-86:
26. Համբարձումյան Վ.Գ., Փավստոս Բուզանդի «Այծից հայոց արքայ» արտահայտությունը. Իմաստաբանություն և տիպաբանություն, «Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր՝ նվիրված Ա.Ա. Աբրահամյանի ծննդյան 100-ամյակին», «Էդիթ պրինտ» հրատ., 2020, Ե., էջ 149-157:
27. Համբարձումյան Վ.Գ., Հայերենի ուսումնասիրության հարցերը «Բազմավեպ»-ի էջերում (1843-1893 թթ.), «Լեզու և լեզվաբանություն», 2020, 2, Ե., էջ 74-86:
28. Համբարձումյան Վ.Գ., Ստուգաբանական դիտարկումներ, «Լեզու և լեզվաբանություն», 1(22), Ե., «Լուսակն» հրատ., 2020, էջ 78-91:
29. Հովհաննիսյան Ն.Գ., Հարադիր բայեր նույնանիշների ձեռագիր բառարաններում, «Էջմիածին», 2, 2020, էջ 69-89:
30. Ղամոյան Լ.Ա., Բառային տարբերակներ «հագուստ» իմաստային դաշտում, ԳՊՀ գիտական հոդվածների ժողովածու, № 9, 2020, «Արտագերս» հրատ., Ե., էջ 279-285:

31. Ղամոյան Լ.Ա., «Հագուստ» հասկացությունն նշող փոխառությունները միջին հայերենում, Պատմաբանասիրական հանդես, 2, 2020, Ե., էջ 158-168:
32. Ղամոյան Լ.Ա., «Հագուստ» իմաստային դաշտը նորակազմ բաղադրություններում, «Արդի հայերենի բառապաշարի զարգացման և կանոնարկման հիմնախնդիրներ» գիտաժողովի նյութեր, Ե., ԵՊՀ հրատ., 2020, էջ 105-120:
33. Ղամոյան Լ.Ա., Պատմական համանունությունը «հագուստ» իմաստային դաշտում, Բանբեր Երևանի համալսարանի. Բանասիրություն, 3, 2020, Ե., էջ 90-97:
34. Մեսրոպյան Հ.Հ., Dialect Equivalents of the Concept of «*Խունկ*» [xunk] (“Incense”-in Armenian), «Լեզու և լեզվաբանություն», 1 (22), 2020, Ե., «Լուսակն» հրատ., էջ 15-24:
35. Մեսրոպյան Հ.Հ., Հայերենի բարբառները Ակսել Բակունցի ստեղծագործություններում, «Հայագիտություն. Սյունիք» հանդես, 2, 2020, Ե., «Ջանգակ» հրատ., էջ 42-48:
36. Մեսրոպյան Հ., Բուսանունները «Հայերենի բարբառագիտական ատլասի նյութերի հավաքման ծրագրում», Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր. Նվիրված Ա.Ա. Աբրահամյանի ծննդյան 100-ամյակին, Ե., Էդիթ Պրինտ, 2020, էջ 157-165:
37. Մեսրոպյան Հ., Սյունիքի մարզի բարբառային ընդհանուր պատկերը, «Լեզու և լեզվաբանություն», 2(23), 2020, էջ 29-38:
38. Ներսիսյան Վ.Ա., Բառակազմության հարցերի քննությունը Արսեն Այտընյանի «Քննական քերականութիւն աշխարհաբար կամ արդի հայերէն լեզուի» աշխատության մեջ, ԳՊՀ գիտական հոդվածների ժողովածու, № 9, Ե., «Արտագերս» հրատ., 2020, էջ 218-229:
39. Ներսիսյան Վ.Ա., Լեզվի պատկերավորման միջոցները Գ. Բաղդիշյանի «Մուսալեռցի պապա» խոհագրության մեջ, ԳՊՀ գիտական հոդվածների ժողովածու, № 8, 2020, Ե., «Արտագերս» հրատ., էջ 265-272:

40. Պապիկյան Ս.Վ., Տերմինաբանության հարցեր, ԳՊՀ Գիտական հոդվածների ժողովածու, № 8, 2020, «Արտագերս» հրատ., Ե., էջ 285-293:
41. Սարգսյան Մ.Ա., Հայալեզու տեքստերի էլեկտրոնային նոր սրբագրիչի սկզբունքները, «Լեզու և լեզվաբանություն», 1 (22), 2020, «Լուսակն» հրատ., Ե., էջ 10-17:
42. Սարգսյան Մ.Ա., Մեծ լեզվաբանը. Գևորգ Ջահուկյան, «Գիտության աշխարհում», № 4, Ե., «Գիտություն» հրատ., 2020, էջ 2-7:
43. Սարգսյան Մ.Ա., Նվիրյալ լեզվաբանը. Գևորգ Ջահուկյան (ծննդյան 100-ամյակի առթիվ), «Պատմաբանասիրական հանդես», 2, 2020, Ե., էջ 261-265:
44. Սաֆարյան Տ.Վ., Սոցցանցերում լատինատառ հայերեն գրության սխալ ձևերը և դրանց ազդեցությունը հայոց լեզվի վրա, «Լեզու և լեզվաբանություն», 2 (23), 2020, «Լուսակն» հրատ., Ե., էջ 43- 50:
45. Սիրունյան Տ.Ղ., Մանուկյան Տ.Գ., «Սահման քերականութեան». առաջին հունալատինատիպ քերականությունը (ԺԷ.Դ.), Բանբեր Մատենադարանի, 29, 2020, Ե., էջ 81-110:
46. Սիրունյան Տ.Ղ., Մանուկյան Տ.Գ., Ուշ շրջանի մի քանի քերականական գրուցարաններ (ԺԸ-ԺԹ դդ.). դրանց բնույթը և աղբյուրները, Պատմաբանասիրական հանդես, 2, 2020, էջ 147-155:
47. Սուքիասյան Հ.Վ., Զաքարյան Հ.Լ., Օտարալեզու եզրույթների հայերեն թարգմանության սկզբունքները, «Լեզվաբանական տերմինաբանական հարցեր» հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, պրակ Ա.Ե., «Քոփի պրինտ» հրատ., 2020, էջ 59-75:
48. Սուքիասյան Հ.Վ., Քոչատաշյան Մ.Ս., Հայերենի՝ որպես օտար լեզվի ուսուցման հիմունքները բազմալեզու միջավայրում, Հայագիտությունը Մոնղոլիայում միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Ե, 2020, ՎԱՌՄ հրատ., 2020, էջ 146-154:
49. Վարդանյան Ա.Վ., Հյուսիսային Գողթնի միջբարբառը Նախիջևանի բարբառային համապատկերում, Պատմաբանասիրական հանդես, 3, 2020, էջ 156-167:

50. Վարդանյան Ա.Վ., Վ.Կատվայանի «Հայաստանի Հանրապետության բարբառային համապատկեր. գիրք 1. Գեղարքունիքի մարզ» աշխատությունը (գրախոսություն), Պատմաբանասիրական հանդես, 1, Ե., 2020, էջ 249-251:
51. Վարդանյան Ա.Վ., «Զոկ» ցեղանվան ստուգաբանությունը, «Հայագիտությունը Մոնղոլիայում» միջազգային գիտաժողովի նյութեր, ՎԱՌՄ հրատ., 2020, էջ 157-168:
- *«Արդի հայերենագիտության խնդիրներ» էլեկտրոնային ժողովածուում (Ե., 2020, 195 էջ) հրապարակված հոդվածներ
[/http://language.sci.am/sites/default/files/ardi_hayerenagitowtyan_khnd_irnere_0.pdf/](http://language.sci.am/sites/default/files/ardi_hayerenagitowtyan_khnd_irnere_0.pdf/)
52. Արրահամյան Ա.Ա., Քասախ գետի ավազանում գտնվող մի քանի հնաբնակ գյուղերի ժողովրդագրական և բարբառային պատկերը, էջ 3-26:
53. Բառնասյան Ջ.Ա., Բարբառագետ Ալբերտ Խաչատրյանի ծրագրային մի հոդվածի շուրջ (ծննդյան 70-ամյակի առթիվ), էջ 35-42:
54. Գևորգյան Գ.Գ., Արաբկիր քաղաքի լեզվական յուրահատկությունների ընդհանուր բնութագիրը, էջ 43-56:
55. Գրիգորյան Գ.Գ., Հայերենի գործածությունը Կալիֆոռնիա նահանգում՝ ըստ խոսողների ծննդավայրի, էջ 57-66:
56. Թադևոսյան Հ., Կենդանիների անվանումներով ախտանունները «Բժշկարան ձիոյ» երկում (XIIIդ.), էջ 81-95:
57. Խաչատրյան Հ.Ռ., Ազգակցական հարաբերություններ արտահայտող բառանունների բարբառային պատկերը Արագածոտնի տարածաշրջանում, էջ 96-107:
58. Խաչատրյան Վ.Մ., Հունաբանության դրսևորումներ Ղազար Փարպեցու երկերում, էջ 108-116:
59. Կատվայան Վ.Լ., Կոտայքի մարզի որոշ խոսվածքների առընչությունը Վանի բարբառին, էջ 127- 137:

60. Միքայելյան Ս.Ա., Արագածոտնի մարզի բարբառային միավորների՝ արաբերենից փոխառված բառաշերտը (ըստ Ապարանի շրջանի մի քանի գյուղերի խոսվածքների), էջ 160-168:
61. Մխիթարյան Գ.Մ., Հայերեն-ուրարտերեն լեզվական առնչությունների հարցի շուրջ, էջ 169-182:
62. Վարդանյան Ա.Վ., Ճահուկ-Վայքի միջբարբառի տարածման սահմանները, էջ 183- 193:

*«Ջահուկյանական ընթերցումներ» հայերենագիտական միջազգային գիտաժողովի նյութերում (Ե., «Գիտություն» հրատ., 2020, 213 էջ) հրատարակված հոդվածներ

63. Գրիգորյան Ս.Ս., Հականիշ բառերի ոճական կիրառությունները Գ. Տաթևացու «Գիրք քարոզութեան «Ամառան հատոր»-ում, էջ 158-165:
64. Թոխմախյան Ռ.Կ., Տիոյան Ս.Կ., Հայերենի ձայնավորահանգ բառերի ձևային նկարագրություն, էջ 173-181:
65. Խաչատրյան Հ.Ռ., Բառիմաստային յուրօրինակ զարգացումները Համշենի բարբառում, էջ 77-87:
66. Կատվայան Վ.Լ., Գ. Ջահուկյան – 100 (առաջաբան), էջ 5-16:
67. Կատվայան Վ.Լ., Խառը տիպի խոսվածքները Կոտայքի մարզում, էջ 88-99:
68. Հովհաննիսյան Լ.Շ., Հայերենի իրանական փոխառությունների քննությունը Գ. Ջահուկյանի աշխատություններում, էջ 17-25:
69. Հովհաննիսյան Լ.Շ., Ղարաբաղի (Արցախի) բարբառի բառակազմական հնարանությունները, էջ 100-106:
70. Հովհաննիսյան Ն.Գ., Բառակապակցություններ և արտահայտություններ նույնանիշների ձեռագիր բառարաններում, էջ 107-117:
71. Սարգսյան Ա.Ե., Հայ բարբառների դասակարգման Գ. Ջահուկյանի բազմահատկանիշ մեթոդը: Գ. Ջահուկյանը վիճակագրական լեզվաշխարհագրության հիմնադիր, էջ 25-31:

72. Սարգսյան Մ.Ա., Հոմանիշ տերմինները Գ.Ջահուկյանի ընդհանուր լեզվաբանական աշխատություններում, էջ 32-40:
73. Սիմոնյան Ն.Ս., *Ձուլել/Թափել* բայերի իմաստային աղերսները, էջ 118 -125:
74. Վարդանյան Ա.Վ., Հյուսիսային Գողթնի խոսվածքների ձևաբանական առանձնահատկությունները, էջ 126-135:
75. Ֆիշենկճեան Ա.Ա., Արեւմտահայերէնի խօսքի մասերու քերականական կարգերու քննութիւն (անորոշ ածական թէ՛ անորոշ դերանուն), էջ 145-157:
- *«Լեզու և խոսք-2» էլեկտրոնային ժողովածուում (Ե., 2020, 154 էջ)
 հրապարակված հոդվածներ
[\(\[http://language.sci.am/sites/default/files/lezow_ew_khosk_0.pdf\]\(http://language.sci.am/sites/default/files/lezow_ew_khosk_0.pdf\)\)](http://language.sci.am/sites/default/files/lezow_ew_khosk_0.pdf)
76. Բաղդամյան Ս. Ե., Պարզ նախադասության դրսևորումները հայերենի առածներում և ասացվածքներում՝ ըստ հաղորդակցման նպատակի, էջ 3-20:
77. Բառնասյան Ջ.Ա., Երկբարբառացումը որպես քերականական միջոց հայերենի որոշ բարբառներում, էջ 21-28:
78. Գրիգորյան Գ. Գ., Ժամանակակից հայերենի հպաշփական հնչյունների փորձառական ուսումնասիրություն, էջ 42-53:
79. Խաչատրյան Հ.Ռ., *Տուն* և *տնտեսություն* իմաստային դաշտն արտացոլող բառանունների բարբառային պատկերը Արագածոտնի տարածաշրջանում, էջ 42-50:
80. Կատվայան Վ.Լ., Հինհայերենյան իրողություններ Սասունի բարբառում, էջ 51-59:
81. Հակոբյան Ֆ.Ա., Բառակազմական վերլուծության մեքենայացման խնդիրներ, էջ 60-71:
82. Միքայելյան Ս.Ա., Մտ. Մալխասյանցի «Հայերեն բացատրական բառարան» քառահատորի արաբական փոխառությունները, էջ 85-92:

-
83. Мхитарян Г.М., Древние музыкальные инструменты в армянском переводе библии, էջ 93-100:
 84. Սարգսյան Մ.Ա., Հայերենի բառակազմության էլեկտրոնային շտեմարանի առանձնահատկությունները, էջ 101-112:
 85. Սուքիասյան Հ.Վ., Թոռունյան Ն.Ա., Բժշկագիտական օտար տերմինների հայերեն տառադարձությունը, էջ 118-132:
 86. Սուքիասյան Հ.Վ., Քոչատաշյան Ս.Ս., ՀՀ բուհերում օտարերկրացի ուսանողների հայերենի դասավանդման և ուսումնառության շուրջ, էջ 113-117:
 87. Վարդանյան Ա.Վ., Հայերենի բարբառների մանկական բառապաշարը, էջ 133-140: